Τι προοπτικές ανοίγει η αύξηση του κατώτατου μισθού

Του ***Ηλία Ιωακείμογλου***

Η πρόσφατη αύξηση του κατώτατου μισθού κατά περίπου 10% στις μικτές αποδοχές, που προέκυψε ως στοιχείο συριζαϊκού ελιγμού για τις ανάγκες της προεκλογικής περιόδου, βρίσκεται χιλιάδες μίλια μακριά από αυτά που θα έπρεπε να επιδιώκει για τον κατώτατο μισθό μια ειλικρινής, συνεπής κυβέρνηση της Αριστεράς:

- να αποδιαρθρωθεί ο ισχύων μηχανισμός νομοθετικού καθορισμού των μισθών καταργώντας όλους τους σχετικούς νόμους,
- να επιστρέψει ο καθορισμός του ελάχιστου μισθού στην Εθνική Γενική Συλλογική Σύμβαση Εργασίας,
- να επανέλθει ο ελάχιστος μισθός μεμιάς στο επίπεδο των 751 ευρώ,
- να επανιδρυθεί η Επιθεώρηση Εργασίας, να στελεχωθεί με αξιόμαχα στελέχη ισχυρής ταξικής συνείδησης και να καταργηθούν όλοι οι νόμοι που εμποδίζουν το έργο της, και
- τα συνδικάτα να δώσουν τη μάχη ενάντια στις αυθαιρεσίες και τις παράνομες ενέργειες των εργοδοτών, που τους επιτρέπουν να καταβάλλουν μισθούς μικρότερους ακόμη και από τον κατώτατο.

Αυτά τα επιδιώκουν μόνο οι αντικαπιταλιστικές δυνάμεις, και προφανώς εμπίπτουν στα μεσοπρόθεσμα καθήκοντά τους. Η κατάσταση, όμως, δημιουργεί γι’ αυτές και άμεσα καθήκοντα.

Τα άμεσα καθήκοντα

Το άμεσο καθήκον για τις αντικαπιταλιστικές δυνάμεις είναι να φροντίσουν τώρα ώστε η αύξηση του κατώτατου μισθού, όσο μικρή και εάν είναι (ιδιαίτερα όταν την υπολογίσουμε μετά την αφαίρεση των επιπλέον φόρων, που θα πρέπει να καταβληθούν), να διαχυθεί στον μέγιστο δυνατό βαθμό στο σύνολο της μισθολογικής κλίμακας. Αυτό δεν είναι καθόλου ανεδαφικό· αντιθέτως, βασίζεται σε μια ισχυρή τάση που δημιουργεί η αύξηση του κατώτατου μισθού· ας πάρουμε όμως τα πράγματα από την αρχή:

Ο μέσος μισθός στον επιχειρηματικό τομέα της οικονομίας, διαμορφώνεται στην αγορά εργασίας, και σε μια οποιαδήποτε αναπτυγμένη οικονομία και οποιαδήποτε στιγμή, εξαρτάται κυρίως από δύο παράγοντες: από το ποσοστό ανεργίας και από τον «μισθό αναφοράς», δηλαδή έναν μισθό που θεωρείται «αναγκαίος», «δίκαιος», «κανονικός» μισθός, δηλαδή ένας μισθός που επιτρέπει στους εργαζόμενους να συντηρούνται και να αναπαράγονται συμμετέχοντας στον γενικό πλούτο της κοινωνίας. Ένα σημαντικό στοιχείο για τον καθορισμό του αναγκαίου μισθού, επομένως και του μέσου μισθού, είναι **ο κατώτατος μισθός, καθώς αποτελεί «μισθό αναφοράς», διότι καθορίζει το μέτρο του αναγκαίου μισθού, του απαραίτητου μισθού για την απλή, ανειδίκευτη εργασία, για τους ανειδίκευτους εργαζόμενους** *(με μαρξιστικούς όρους είναι, δηλαδή, η αξία της ανειδίκευτης εργασιακής δύναμης).* Όταν μεταβάλλεται ο ελάχιστος μισθός, ολόκληρη η μισθολογική κλίμακα τείνει να αναδομηθεί με βάση τον ελάχιστο μισθό ώστε να διατηρούνται λίγο-πολύ σταθερές οι αναλογίες κατά τις οποίες αμείβονται οι διαφορετικές μερίδες μισθωτών, όπως αυτές διαμορφώνονται από τις γνώσεις και τις δεξιότητες, τη θέση εργασίας, την επαγγελματική πείρα, τα χαρακτηριστικά της επιχείρησης και του κλάδου κ.λπ. *Η αύξηση του ελάχιστου μισθού δημιουργεί αυξητική τάση των μισθών στον ιδιωτικό τομέα.* Αυτό είναι κάτι που συμβαίνει σε όλες τις χώρες και σε όλες τις εποχές του αναπτυγμένου καπιταλισμού: οι μεταβολές του κατώτατου μισθού αντανακλώνται στον μέσο μισθό (θεωρώντας όλους τους άλλους παράγοντες σταθερούς).

Η ανάλυση των ιστορικών στατιστικών στοιχείων για την Ελλάδα μάς δείχνει ότι η διάχυση των αυξήσεων του κατώτατου μισθού στις λοιπές αμοιβές εργασίας είναι η κανονική, αναμενόμενη εξέλιξη των πραγμάτων. Βέβαια, η απόκριση των μισθών σε μια μείωση του ελάχιστου μισθού δεν είναι η ίδια σε όλα τα επίπεδα της μισθολογικής ιεραρχίας, καθώς οι υψηλότεροι μισθοί είναι σχετικά πιο προστατευμένοι από τις μεταβολές του ελάχιστου μισθού. Έτσι, η αύξηση του ελάχιστου μισθού μειώνει τις μισθολογικές ανισότητες, καθώς έχει μεγάλη επίπτωση στους μισθούς κάτω από τον διάμεσο μισθό και συγκριτικά μικρότερη επίπτωση στους υψηλότερους μισθούς (μηδενική δε στους μισθούς των στελεχών του ιδιωτικού τομέα, των οποίων ο μισθός περιλαμβάνει αμοιβή εργασίας και συμμετοχή στα κέρδη ως πρόσοδο).

Επομένως, έχοντας τις παραπάνω ιδιότητες, **ο κατώτατος μισθός έχει στρατηγική σημασία για τον σχηματισμό των μισθών των υπολοίπων εργαζομένων** (πλην των στελεχών). Πολύ δε περισσότερο που με το μνημονιακό θεσμικό πλαίσιο ορίζεται ότι οι μισθοί των εργαζομένων στις δημόσιες επιχειρήσεις οφείλουν να είναι σε αρμονία με το μισθολόγιο στην κεντρική κυβέρνηση, της οποίας οι μισθοί οφείλουν να είναι σε αρμονία με τους μισθούς του ιδιωτικού τομέα. Ως εκ τούτου, οι μεταβολές στους μισθούς του ιδιωτικού τομέα πρέπει να αποτελούν στο εξής γνώμονα για τους λοιπούς μισθούς. Επειδή. όμως, αυτοί οι τελευταίοι εξαρτώνται από τον κατώτατο μισθό (με ισχυρή στατιστική συσχέτιση), αυτός **αποκτά κεντρικό ρόλο στον καθορισμό ολόκληρου του μισθολογικού φάσματος** (εκτός των στελεχών των επιχειρήσεων, ας πούμε του 5% των πιο υψηλών μισθών).

Επειδή έτσι έχουν τα πράγματα, υπάρχει έτοιμο το έδαφος (δηλαδή οι αντικειμενικές συνθήκες) μιας τέτοιας προσπάθειας γενικής ανόδου των μισθών. Για τις υποκειμενικές συνθήκες, ας φροντίσουμε εμείς.

Τα μεσοπρόθεσμα καθήκοντα

Ωστόσο, οι αυξήσεις που μπορούμε να επιτύχουμε στον κατώτατο μισθό και μέσω αυτού στον μέσο μισθό ελέγχονται σε μεγάλο βαθμό από το μνημονιακό θεσμικό πλαίσιο, το οποίο περιέχει έναν **αυτόματο πιλότο καθορισμού των μισθών** προσδένοντας τον κατώτατο μισθό στους μισθούς των χωρών της Κεντρικής και της νοτιο-ανατολικής Ευρώπης. Έχουν δηλαδή δημιουργηθεί θεσμικές προϋποθέσεις για την επαναφορά του κατώτατου μισθού στα «σωστά» χαμηλά επίπεδα, όταν αυτός υπερβαίνει τα επίπεδα εκείνα που ορίζουν οι νόμοι. Προβλέπεται στον νόμο 4046/2012 ότι «θα επισκοπούμε σε συνεχή βάση τα αποτελέσματα αυτών των μέτρων στην αγορά εργασίας και στο ανά μονάδα κόστος εργασίας και, εάν χρειαστεί, θα λάβουμε πρόσθετα διορθωτικά μέτρα» (σελ. 713-714 του ΦΕΚ Α 28/14-2-2012). Επομένως, με βάση τα κριτήρια που ορίζει ο νόμος, η όποια βραχυπρόθεσμη απόκλιση προς τα επάνω οφείλει να «διορθωθεί» εν συνεχεία από την (όποια) κυβέρνηση.

Έτσι, κάθε επιτυχία που θα μπορούσαμε να έχουμε βραχυπρόθεσμα, όσον αφορά τη διάχυση των αυξήσεων του κατώτατου μισθού στους υπόλοιπους μισθούς, εξαρτάται από την ικανότητά μας να αποδιαρθρώσουμε, μεσοπρόθεσμα, το νομοθετικό πλαίσιο καθορισμού του κατώτατου μισθού που ισχύει σήμερα.

Υπάρχει ακόμα κάτι σημαντικό: Οι εργοδότες, ιδιαίτερα μετά την καθιέρωση ενός εξαιρετικά ευνοϊκού για τις επιχειρήσεις θεσμικού πλαισίου της αγοράς εργασίας, επιδιώκουν την περαιτέρω μείωση των μισθών, κάτω από τα νόμιμα επίπεδα του ελάχιστου μισθού, κάνοντας χρήση και κατάχρηση του διευθυντικού δικαιώματος και της δραματικής αύξησης της ανεργίας, που τους ευνοεί υπέρμετρα στη διαπραγμάτευση, επινοώντας τρόπους παράκαμψης ή παραβίασης των νόμων. Ως παράδειγμα, είναι γνωστό σε όλους πλέον ότι είναι ευρέως διαδεδομένη η «μέθοδος» της καταβολής ολόκληρου του νόμιμου ελάχιστου μισθού και της επιστροφής, ατύπως, ενός μέρους του από τον μισθωτό στον εργοδότη. Πώς αντιμετωπίζεται αυτό, είναι

γνωστό: πρέπει να επανιδρυθεί η Επιθεώρηση Εργασίας, να στελεχωθεί με αξιόμαχα στελέχη ισχυρής ταξικής συνείδησης και να καταργηθούν όλοι οι νόμοι που εμποδίζουν το έργο της, και τα συνδικάτα να δώσουν τη μάχη ενάντια στις αυθαιρεσίες και τις παράνομες ενέργειες των εργοδοτών, που τους επιτρέπουν να καταβάλλουν μισθούς μικρότερους ακόμη και από τον κατώτατο.